

ספינת השוטים

ר אובן מוכר לשימרון את מיגדלייפל במיליון רולר. שימרון נוטל מראובן עט נובע ורושם לו המחאה על סכום זה. אחרי העיסוק תמה לוי: "הוא מכר לך את המיגדל, שאינו שייך לו. אתה נתת לו המחאה, שאין לה כסוי. לשם מה כל זה?"

משיב שימרון: "העט הנובע נשאר אצלי". זה מה שקרה בלבנון. ממשלות מנחם בגין ואמין אל-ג'מיייל חתמו על הסכם. כאותה עת היה ג'מיייל בקושי ראש-העירייה של ביירות המיזרחית והסכימה, וחתמתו היתה שווה כקליפת השום. בגין נתן לו, בתמורה, המחאה בלי כסוי, כי לא יכול היה לתת לו מאומה.

בגין, ישראל מחזיקה בעט – דרום-לבנון. אבל זהו רכוש, הדומה יותר למישענת קנה רצוץ: בכל שאתה סומך עליו יותר, כן יפצע יותר את כף ידך.

השבוע, כך אמרים, מת ההסכם. מה? הרי הוא מת עוד לפני שגולד! הוא היה כולו מלאכת-מחשבת של שני ראמים פושטי-רגל. הוא לא נפח עבשיו את נישמתו, כי מעולם לא היתה לו נשמה.

ככל זאת חשוב שנעשה אקט זה. יש לו ערך סימלי. הוא קובר רישמית, ובצורה חרימשמעת, את שארית היומרות האוויליות שהיו קשורות במילחמת-הלבנון.

לפני שנשפכו נהרות הדם והסוף, לפני שנקטלו 568 ישראלים ורכבות אחרים, לפני שהוצאו מיליארי הדולארים — מה היה המצב בלבנון? **חשוב לזכור זאת, כי בתיאור זה עצמו כלול כתב-אשמה נורא.**

כמשך 11 החודשים שקדמו למילחמה היה גבול הצפון שקט לחלוטין. אף תקרית חמורה אחת לא אירעה בו. הקטיושות לא נפלו, הילדים לא ישנו במיקלטים. היתה רק חריגה אחת, כאשר אריאל שרון רצה לצאת למילחמה ופתח בהפצצת-רצח בלבנון, אך ההרפתקה נמנעה, והשקט בגליל חזר על כנו. שקט זה הובטח עליידי ההסכם להפסקת-אש שהושג באמצעות מתווכים בין ישראל ואש"ף. ואסר ערפאת הוכיח במפתיע שהוא — ורק הוא — מסוגל לערוב לשלום הגליל. כל פלגי אש"ף קיבלו את מרותו.

בלבנון עצמה שרר השקט. הנשיא המארוני, אליאס סרקיס, קיים איכשהו את השילטון. השקט הפנימי שם הובטח עליידי הצבא הסורי, שמנע מעשייטבח ומילחמת-אזרחים. לדעת טובי המוחות הצבאיים בישראל, וכיניהם יצחק רבין, התפרסות הצבא הסורי בלבנון היתה נוחה לישראל, מפני שפיר את הכוח הסורי המוגבל ומנע את ריכוזו במשימה הקפיטית.

השיעים בלבנון היו שקטים ורגועים, תחת שילטונם של סעד חדאר בררום, יוניפי"ל במרכז ואש"ף בצפון. ביירות היתה מחולקת ושקטה. הדרושים היו רגועים, תחת חסות הסורים וכוחות אש"ף.

שום סכנה לא היתה צפויה לישראל. לא היה קצין רציני אחד בצה"ל שחשש מפני כוחות אש"ף, שהתרכזו במיני-מדינה הפלסטינית. הצבא הסורי לא היה מסוגל לסכן את ישראל מן השטח הלבנוני. רואייה-שחורות הקיצוניים ביותר בצה"ל לא חששו אלא מפני האפשרות שהצבא הסורי המבוצר בלבנון ישלח חוליות פלסטיניות להטרוד את הגליל, ויספק להן עורף בטוח. אך זאת היתה סכנה מישנית, וכוחו האדיר של צה"ל בוודאי יכול היה לספק פתרונות פשוטים וזולים למניעתה.

רק סכנה רצינית אחת היתה טמונה במצב בלבנון: שאש"ף ימשיך להתמתן ולעשות חיל בזירה המדינית העולמית. על ממשלת-בגין איימה סכנת השלום — הסכנה שהעולם ורעת-הקהל בישראל יגיעו למסקנה שכדאי למסור למיסוד הפלסטיני את הגדה והרצועה במיסגרת של שלום-אמת. **סכנה זו — והיא בלבד — הדריכה את המנוחה בירושלים.**

ה היה המצב כאשר ספינת-השוטים יצאה לדרך ביוני 1982. מי לא היה על סיפונה? כל הליכוד וכל המערך, מלבד מתי-מיספר. אריאל שרון ויצחק רבין, מנחם בגין ושימרון פרס, גאולה כהן ואימרי רון. כל התיקושות הפרטיות והממלכתיות, וכל העיתונאים המכים עתה על חטא — על החזה של מישהו אחר. **מעטים, מעטים מאוד הזהירו מפני המסע. נער יספרים.**

הקברניט היה מנחם בגין, והנווט אריאל שרון. כל המפות שהיו מונחות לפניו היו מזויפות. לא היה לו מושג מה מתרחש בלבנון. כפי שגילינו, בשבועות זה, 10 חודשים לפני המילחמה, מטרתו של שרון היו שלושי:

● לחסל את תשתית אש"ף.
● להשליט בלבנון כולה את הפלאנגות, כסוכני ישראל, כך שלבנון כולה תהיה למדינת-חסות ישראלית, נוסח המיני-מדינה של חראר.

● לגרש מלבנון את הצבא הסורי. ואל כל אלה נוסף, כמובן, היעד התמים של בגין: להבטיח את "שלום הגליל". בגין כבר הלך והתנתק או מן המציאות. כך התחיל המסע העליון, מסע-התענוגות שהיה צריך להסתיים תוך 48 או 60 שעות. הדגלים התנופפו ברוח, התזמורת של בליית-הקשורת ניגנה על הסיפון, וספינת-השוטים יצאה לדרך.

מ בחינה צבאית היה זה כישלון חרוץ. מבחינה מדינית היתה זאת קטסטרופה. **בהנהגתו הכושלת של המורוץ-במדים, רפאל איתן, רוכז כוח אדיר שבזוזו לריק,**

כחיות המיזרחית, בפקודת אביגור בוגל, לא הצליח צה"ל להביס את הצבא הסורי ולא הגיע ליעדיו. כך גל התגלה לאחרונה ככרבון מובלבל, והוא מאשים את כל העולם בכישלון. הצבא הסורי נסוג קצת, בסדר מופתי, ונחית לצה"ל מפלה בקרב חשוב (סולטאן-יעקב) ועצר את צה"ל לפני כביש ביירות-דמשק. הוא

בשיר אל-ג'מיייל: מישענת קצה רצוץ

נשאר בשרה, החליף את הטילים שהושמדו והתחזק במהירות. כחיות המערבית לחמו כוחות קטנים של אש"ף בעקשנות רבה בצידון, יצרו שם חסימה ועצרו את הכוח העצום של צה"ל בכרכו לכיירות. תחת להגיע למבואות כיירות ביום השני או השלישי, הגיע צה"ל לשם ביום השישי, ורק לאחר מכן התחבר עם הפלאנגות.

כישלונות אלה על הקרקע הפכו את מסע השעשועים הקצר למילחמה בלי-סוף. אך השגאות הפוליטיות היו חמורות פי כמה וכמה.

הפלאנגות, שכזה תלה שרון את כל תיקותיו, התגלו ככוח מבוטל. באיחור רב, ואחרי אסונות רבים, גילה שרון את אשר אמרנו לו עוד לפני המילחמה: הפלאנגות אינן אלא מיליציה מקומית של מישפחה מארונית אחת, ושהצטיינו בעיקר בעריכת מעשייטבח בנוצרים אחרים. בפלסטינים וכדורנים. גם אחרי שנופחו עליידי ישראל בכמות אדירה של כסף נשק, לא היו אלא כנופיה מקומית.

הרעיון למסור לבוח מבוטל זה את השילטון בלבנון היה מגוחך מלבנת-חילה, דוגמה אוסיינית לרמת החשיבה בספינת-השוטים.

ראשי הפלאנגות, שידעו מה כוחם האמיתי, רימו את בגין ואת שרון, נמנעו מכל קרב, ואף הקפידו לשמור על הקשרים שלהם עם הסורים ושאר מדינות-ערב, כעורם משתדלים להימנע מחיבוקי-הרוכ הישראלי.

בעזרת הכידונים של צה"ל אפשר היה להביא לבחירת בשיר אל-ג'מיייל כנשיא לבנון, ואחרי רציחתו — לבחירת אחיו, אמין. צה"ל יכול גם להביא לבחירת מלך פתח-תיקויה וקיסר עפולה. אמנם, בגין התאר באוני האומה ש, עד סוף השנה (1982) ייתחם "הסכסוך-שלום בין לבנון וישראל", שיהיה "חווה-השלום השני בין ישראל ומדינה ערבית", ושייצור רצף של שלום מכיירות עד אלכסנדריה.

חלום זה התנדף מייד. הפלאנגות לא חלמו כלל על חתימת חוזה-שלום עם ישראל. גם בשיא שיכונם הבינו הנוצרים שהם יצטרכו לחיות גם להבא במרחב הערבי, ושאר ירחיקו לכת, הם גוזרים חורבן על עצמם. על רקע זה נולד החוזה הישראלי-לבנוני חסרת-תוכן, שהיה מותנה בנסיגת הסורים. כמו הסכסוך-מיסגרת על עתיד פלסטין שנחתם בקמפ-דייוויד, זאת היתה בדיחה: הסכם בלי בעלה-בית, בלי הסכמת הנוגעים בדבר, פיסטינייר שלא נועדה אלא לגרום קורת-רוח לאותו מישפטן מתוסכל, מנחם בגין. **הסכם זה לא אושרר מעולם, ועל כן גם מעולם לא נכנס לתוקפו מבחינה פורמלית. מבחינה מעשית, הוא לא היה שווה את מחיר הנייר שעליו הודפס.**

תשתית של אש"ף בלבנון לא נהרסה. ואמנם, המיני-מדינה הפלסטינית פורקה, לפחות זמנית. המנגנון של אש"ף עבר מלבנון למקומות אחרים. שם הם מתפקדים היטב. יאסר ערפאת הוא כוח בינלאומי כפי שהיה. יש לו בעיות עם סוריה ועם מישטרים ערביים אחרים — אך אלה אינן קשורות כלל בניציאתו מלבנון. יוקרתו הבינלאומית לא קטנה, אלא להיפך. העם הפלסטיני מאוחר סכיבו כפי שלא היה מעולם. אריאל שרון לא הצליח לשלול מאש"ף את כוח-ההחלטה. נשיא סוריה, חאפז אל-אסד, הוא המאיים עליו.

תשתית אש"ף בלבנון לא נהרסה, כי תשתית זו מצוייה בעצם קיומם של מחנות-הפליטים.

הנסיין היחיד הרוס אותה נעשה בצברה ובשאתילא, כאמצעות טבח שנועד להביא לכריחתם של מאות אלפי הפליטים. טבח זה נכשל בהשגת משימתו, והשיג את ההיפך. המחנות קיימים ובמקורם או במאוחר ישלטו בהם שוב כוחות פלסטיניים. יתכן שלא יסורו למישמעת אש"ף החוקי, אלא למישמעת סוריה.

כדי להעביר את הסמכות שם מידי ערפאת לידי הסוכנים הפלסטיניים של סוריה לא היה צורך במילחמה. את זה ניתן היה להשיג גם ב-1976, מבלי להקריב אף חייל ישראלי אחד. די היה או לבקש את הצבא הסורי להתקדם עד לגבול הישראלי — כפי שאכן רצה או ראשה-המשלה יצחק רבין, בניגוד לדעתו של שרה-הביטחון, שימרון פרס.

האמנם הוקרבו חייהם של 568 חיילים ישראלים כדי להחליף את ערפאת באברי-מוסא במחנה שאתילא?

סורים נשארו. ועוד איך! כל הרעיון של גירוש הסורים מלבנון היה אבסורדי. באותה מידה אפשר היה לנסות להוציא את ברית-המועצות מליטא, או את ארצות-הברית מפורטוריקו.

לסוריה היתה תמיד, יש כיום והיה מחר מעמד של בכורה בלבנון, כי זוהי מיצוות המציאות הגיאוגרפית והפוליטית. שליחי ג'מיייל ובגין ישבו בקריית-שמונה והחליטו על יציאת הסורים מלבנון. זהו ראיון כה גרוטסקי, עד כי יכול היה להיוולד רק בספינת-השוטים.

החיילים הסורים יוצאו מלבנון — אם בכלל! — רק כאשר הסורים יוכלו לשלוט בלבנון כאמצעות סוכניהם. לשם כך עליהם לקרוע את ההסכם הישראלי-לבנוני לגזרים וכך אמנם עשו. הסורים נשארו. הפלסטינים לא נשכרו. לבנון לא הפכה מדינת-חסות ישראלית. קווי-זלינג שנבחר על-ידי ישראל מנסה למלט את נפשו על-ידי התכחשות לישראל. על הגליל נחתות שוב הקאטיזישות.

ש לג'מיייל רק דרך אחת להציל את עצמו, את הפלאנגות ואת המארוניים: להציע לסורים את שרותיו כקווי-זלינג מטעמם. כך הוא עושה. יתכן שדווקא יצליח בכך.

בי התוצאה האחת והיחידה של מילחמת-ישראל בלבנון היתה החשת תהליך, שהתקדם עד כה מתחת לפני השטח: עליית בוחה של העדה השיעית, הגדולה בעדות לבנון, שהיתה עד כה באפקוסה נדרסת.

השיעים הם אמנם בעלי-כח של הסורים, אך עלייתם המהירה מדאיגה את הסורים מאוד. אין הסורים רוצים בהתחזקותו של כוח אחר כלשהו בלבנון. כי שילטונם בארץ אומללה זו מבוסס על כך שכל העדות שם תהיינה חסרות-ישע, ועל כן תלויות בדמשק. עדה שיעית גדולה, נחושת-החלטה, הנוטחת בכוחה החדש, מאורגנת וחמושה — אין זו תופעה רצויה לסורים. מה גם שהשיעים מתחילים להסתכל לעבר השילטון הדתי-קנאי בטהראן. אין סכנה גדולה יותר למישטר החילוני של מיפלגת-הבעת' וראשיה, בני העדה העלאוית הקטנה, מאשר התעוררות מוסלמית דתי-קנאית בלבנון, שתתפשט לעבר סוריה הסמוכה.

לכן עשויים הסורים לתמוך מחר שוב במארוניים המוכים, כפי שעשו ב-1976. נגד בעלי-בריתם הנוכחיים, הדרושים והשיעים. הכל יחזור לקדמותו. לבנון תהיה שוב מדינה של אנדרלמוסיה מתמרת, שבה יקיימו הסורים סדר רופף כלשהו. מילחמת-הלבנון תהיה בלא-היתה. ורק רבבות הקברות — וביניהם 568 קברים ישראלים — יעידו שהיתה אייפם.